

132

OBWIESZCZENIE MINISTRA FINANSÓW

z dnia 2 maja 1958 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu dekretu z dnia 5 sierpnia 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym.

1. Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 29 maja 1957 r. o zmianie dekretu z dnia 5 sierpnia 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym (Dz. U. Nr 31, poz. 135) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst dekretu z dnia 5 sierpnia 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym (Dz. U. z 1949 r. Nr 46, poz. 340, z 1951 r. Nr 31, poz. 239, z 1954 r. Nr 25, poz. 93, z 1956 r. Nr 54, poz. 246 i z 1957 r. Nr 31, poz. 135) z uwzględnieniem zmian wynikających z przepisów prawnych wydanych przed dniem

ogłoszenia jednolitego tekstu z zastosowaniem ciągłej numeracji artykułów, ustępów i punktów.

2. Jednolity tekst dekretu z dnia 5 sierpnia 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym nie obejmuje art. 3 ustawy z dnia 29 maja 1957 r. o zmianie dekretu z dnia 5 sierpnia 1949 r. o państwowym arbitrażu gospodarczym w brzmieniu:

„Art. 3. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”

Minister Finansów: *T. Dietrich*

Załącznik do obwieszczenia Ministra Finansów z dnia 2 maja 1958 r. (poz. 132).

D E K R E T

z dnia 5 sierpnia 1949 r.

o państwowym arbitrażu gospodarczym.

Rozdział 1.

Cel i zakres działania państwowego arbitrażu gospodarczego.

Art. 1. Celem zapewnienia dyscypliny wykonania narodowych planów gospodarczych, przestrzegania i ugruntowania zasad rozrachunku gospodarczego oraz zabezpieczenia wykonania umów tworzy się państwowe komisje arbitrażowe.

Art. 2. 1. Państwowe komisje arbitrażowe rozpoznają spory o prawa majątkowe:

- a) pomiędzy państwowymi przedsiębiorstwami, bankami, zakładami i instytucjami, przedsiębiorstwami pod zarządem państwowym, centralami spółdzielczo-państwowymi, centralami spółdzielni oraz spółkami prawa cywilnego i handlowego, w których Skarb Państwa, przedsiębiorstwa państwowe albo osoby prawa publicznego posiadają udział wynoszący ponad 50% kapitału zakładowego;
- b) pomiędzy władzami i urzędami państwowymi z jednej strony a jednostkami wymienionymi w pkt a) z drugiej strony.

2. Komisje arbitrażowe orzekają również w sprawach dotyczących ustalenia treści umów zawieranych w wykonaniu narodowych planów gospodarczych (spory przedumowne) oraz w sprawach o ustalenie stosunku prawnego lub prawa.

3. Do właściwości państwowych komisji arbitrażowych nie należą sprawy określone w ust. 1 i 2, jeżeli sprawy te z mocy ustaw szczególnych są przekazane innym władzom lub innym sądom niż sądy powszechne.

Art. 3. Rada Ministrów może przekazać w drodze rozporządzenia do postępowania arbitrażowego:

- a) spory o prawa majątkowe jednostek wymienionych w art. 2 z innymi jednostkami gospodarczymi lub administracyjnymi Państwa albo osób prawnych prawa publicznego, jak również spory o prawa majątkowe pomiędzy spółdzielniami oraz pomiędzy jednostkami

administracyjnymi i gospodarczymi Państwa i osób prawnych prawa publicznego z jednej strony a spółdzielniami z drugiej strony;

- b) nie należące do właściwości sądów powszechnych (art. 2 ust. 3) spory o prawa majątkowe pomiędzy jednostkami gospodarczymi lub administracyjnymi Państwa albo osób prawnych prawa publicznego.

Art. 4. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia przekazywać innym władzom rozstrzyganie sporów należących do właściwości państwowych komisji arbitrażowych oraz określić tryb postępowania przed tymi władzami.

Art. 5. 1. Spory, ulegające rozpoznaniu w trybie przepisany niniejszym dekretem, wyłącza się spod orzecznictwa sądów powszechnych.

2. Umowa o poddanie tych sporów pod rozstrzygnięcie sądu polubownego jest nieważna.

Rozdział 2.

Organizacja państwowego arbitrażu gospodarczego.

Art. 6. 1. Tworzy się Główną Komisję Arbitrażową przy Ministrze Finansów oraz okręgowe komisje arbitrażowe przy prezydiach wojewódzkich rad narodowych (rad narodowych miast wyłączonych z województw).

2. Minister Finansów może zarządzić, że tworzy się jedną okręgową komisję arbitrażową dla kilku województw i miast wyłączonych z województw.

Art. 7. 1. Na czele Głównej Komisji Arbitrażowej stoi Prezes, którego mianuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów. Minister Finansów mianuje i odwołuje jednego lub więcej wiceprezesów jako zastępców Prezesa.

2. Prezes i wiceprezesi Głównej Komisji Arbitrażowej powinni mieć kwalifikacje sędziowskie. W uzasadnionych przypadkach mogą być mianowane na powyższe stanowiska osoby nie posiadające tych kwalifikacji, jeżeli ich dotychczasowe przygotowanie zawodowe daje rękojmię należytej znajomości

mości przepisów obowiązujących w gospodarce narodowej.

Art. 8. 1. Członków Głównej Komisji Arbitrażowej w ilości określonej przez Ministra Finansów powołuje:

- a) Prezes Rady Ministrów,
- b) każdy z ministrów,
- c) Centralny Związek Spółdzielczy.

2. Członków Głównej Komisji Arbitrażowej odwołują te same władze, które ich powołały.

Art. 9. 1. Na czele okręgowej komisji arbitrażowej stoi prezes. Minister Finansów na wniosek Prezesa Głównej Komisji Arbitrażowej mianuje i odwołuje prezesa i jednego lub więcej wiceprezesów jako jego zastępców. Przepis art. 7 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

2. Członków zespołów orzekających okręgowej komisji arbitrażowej — arbitrów — wyznaczają po jednym strony spór wiodące. Jeżeli w terminie określonym przez prezesa okręgowej komisji strona nie skorzysta z tego uprawnienia, arbitra wyznacza prezes.

Art. 10. Prezes Głównej Komisji Arbitrażowej sprawuje nadzór nad okręgowymi komisjami arbitrażowymi.

Art. 11. Wydatki i przychody Głównej Komisji Arbitrażowej oraz okręgowych komisji arbitrażowych objęte są budżetem centralnym Państwa.

Art. 12. 1. Prezesi i wiceprezesi oraz inni mianowani pracownicy państwowych komisji arbitrażowych są pracownikami państwowymi, podlegającymi przepisom ustawy o państwowej służbie cywilnej.

2. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia tabelę stanowisk służbowych i zasady zaszeregowania pracowników, o których mowa w ust. 1, oraz zasady przyznawania im dodatków do uposażenia.

3. Członkowie zespołów orzekających państwowych komisji arbitrażowych otrzymują wynagrodzenie za udział w sprawie w wysokości określonej przez Radę Ministrów w drodze rozporządzenia.

Rozdział 3.

Postępowanie arbitrażowe.

Art. 13. 1. Komisja arbitrażowa przystępuje do rozpoznania sprawy na wniosek strony.

2. Rozpoznanie sprawy może nastąpić również na wniosek Ministra Finansów lub prezesa komisji arbitrażowej; w tym przypadku prezes komisji arbitrażowej oznaczy strony i ich rolę w sprawie.

3. Strony wezwane przez prezesa obowiązane są wziąć udział w sprawie pod rygorem zaocznego jej rozpoznania.

Art. 14. 1. Jednostki wymienione w art. 2 i 3 mogą przystąpić do toczącego się postępowania w charakterze współuczestników, jeżeli wykażą, że mają w tym interes prawny.

2. Prezes może wezwać jednostkę, która w myśl przepisu art. 2 i 3 może być stroną w postępowaniu arbitrażowym, do wzięcia udziału w toczącym się postępowaniu w charakterze współuczestnika. Przepis art. 13 ust. 3 stosuje się wówczas odpowiednio.

3. Jeżeli interes publiczny tego wymaga, prezes zawiadomi właściwy organ państwowy o toczącym się postępowaniu, wskazując na celowość wydelegowania przedstawiciela dla złożenia wniosków w sprawie.

Art. 15. Spory o właściwość między sądami powszechnymi lub innymi organami a państwowymi komisjami arbitrażowymi rozstrzyga ostatecznie Główna Komisja Arbitrażowa z udziałem dwóch delegatów Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego.

Art. 16. 1. Okręgowe komisje rozpoznają sprawy w pierwszej instancji.

2. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia określić sprawy, które podlegać będą rozpoznaniu Głównej Komisji Arbitrażowej w jednej instancji.

Art. 17. 1. Wniosek o rozpoznanie sprawy kierować należy do okręgowej komisji arbitrażowej, właściwej według siedziby strony pozwanej lub miejsca wykonania umowy.

2. Jeżeli właściwość okręgowej komisji arbitrażowej nie da się ustalić w sposób przewidziany w ust. 1, wówczas komisję arbitrażową właściwą dla rozpoznania sprawy wyznacza Prezes Głównej Komisji Arbitrażowej.

3. Prezes Głównej Komisji Arbitrażowej może przekazać sprawę do rozpoznania innej okręgowej komisji arbitrażowej, jeżeli przyczynić się to może do oszczędności i szybkości w postępowaniu.

Art. 18. Spory o właściwość miejscową między okręgowymi komisjami arbitrażowymi rozstrzyga ostatecznie Główna Komisja Arbitrażowa.

Art. 19. 1. Główna Komisja Arbitrażowa orzeka w składzie przewodniczącego oraz dwóch członków wyznaczonych przez Prezesa. Przewodniczącym zespołu orzekającego jest Prezes lub wyznaczony przez niego wiceprezes albo członek komisji, do którego stosuje się także odpowiednio art. 7 ust. 2.

2. Okręgowa komisja arbitrażowa orzeka w składzie trzech osób: przewodniczącego, którym jest prezes komisji lub wyznaczony przez niego wiceprezes, oraz dwóch arbitrów.

3. Rada Ministrów może określić w drodze rozporządzenia sprawy, które rozpoznawane będą jednoosobowo.

Art. 20. 1. Ogólne wytyczne orzecznictwa arbitrażowego ustala kolegium arbitrażu Głównej Komisji Arbitrażowej na wniosek Ministra Finansów, Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej lub Prezesa Głównej Komisji Arbitrażowej.

2. Kolegium arbitrażu tworzą: Prezes i wiceprezesi Głównej Komisji Arbitrażowej oraz 12 członków powołanych przez Ministra Finansów na wniosek Prezesa Głównej Komisji Arbitrażowej spośród osób posiadających praktyczną znajomość orzecznictwa arbitrażowego i potrzeb uspołecznionego obrotu.

3. Kolegium arbitrażu podejmuje uchwały w składzie Prezesa lub wiceprezesa Głównej Komisji Arbitrażowej jako przewodniczącego i, co najmniej 6 członków kolegium. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów, a w razie równości głosów decyduje głos przewodniczącego.

4. Kolegium arbitrażu ustala wytyczne po zasięgnięciu opinii zainteresowanych resortów i organizacji gospodarczych.

Art. 21. Minister Finansów lub Prezes Głównej Komisji Arbitrażowej może aż do chwili wydania orzeczenia przez okręgową komisję arbitrażową zażądać przekazania sprawy Głównej Komisji Arbitrażowej, która rozpoznaje wówczas sprawę w jednej instancji.

Art. 22. Przepisy prawa o ustroju sądów powszechnych o utrzymaniu powagi sądu oraz przepisy kodeksu postępowania cywilnego o środkach przymusowych i karach stosuje się odpowiednio w postępowaniu przed komisją arbitrażową.

Art. 23. 1. Komisja arbitrażowa nie jest związana wnioskami stron.

2. Dla wyjaśnienia okoliczności sprawy komisja arbitrażowa zarządza z urzędu przeprowadzenie dochodzeń i dowodów. Komisja arbitrażowa może przeprowadzić bez zgody stron dowody, których dopuszczenie według obowiązujących przepisów uzależnione jest od zgody stron.

3. Władze, urzędy oraz jednostki gospodarcze Państwa i osób prawnych prawa publicznego obowiązane są dostarczyć potrzebnych dokumentów i informacji.

Art. 24. 1. Komisja arbitrażowa może przesłuchać świadków, biegłych i strony, stosując odpowiednio przepisy kodeksu postępowania cywilnego.

2. Komisja arbitrażowa może wezwać świadków i biegać do złożenia zeznań lub opinii na piśmie, uprzedzając ich zarazem o odpowiedzialności za fałszywe zeznania.

3. Komisja arbitrażowa może zwrócić się o przeprowadzenie dowodu do sądu lub właściwego organu prezydium rady narodowej.

Art. 25. 1. Orzeczenie komisji arbitrażowej zapada większością głosów. W braku większości przeważa zdanie przewodniczącego.

2. Orzeczenia kończące postępowanie powinny być umotywowane. Odpisy tych orzeczeń z uzasadnieniem doręcza się stronom z urzędu.

Art. 26. Komisje arbitrażowe rozstrzygają sprawy, kierując się zasadami praworządności Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i przepisami oraz wytycznymi planów gospodarczych, przestrzegając w szczególności dyscypliny w wykonaniu tych planów oraz umów zawartych dla ich realizacji, jak również zasad rozrachunku gospodarczego.

Art. 27. 1. Od kończących postępowanie orzeczeń okręgowych komisji arbitrażowych służy stronom odwołanie do Głównej Komisji Arbitrażowej.

2. Odwołanie należy wnieść za pośrednictwem okręgowej komisji w terminie 2-tygodniowym od dnia doręczenia orzeczenia.

3. Rada Ministrów oznaczyć może w drodze rozporządzenia sprawy, w których nie służy odwołanie.

Art. 28. 1. Główna Komisja Arbitrażowa orzeka na podstawie przewodu w komisji okręgowej. Może ona jednak przeprowadzić dochodzenia i dowody uzupełniające. Główna Komisja może zlecić przeprowadzenie dochodzeń i dowodów prezesowi okręgowej komisji.

2. Główna Komisja Arbitrażowa może bądź zatwierdzić, bądź zmienić w całości lub w części zaskarżone orzeczenie, bądź też je uchylić i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania komisji okręgowej.

3. Rozpoznając sprawę ponownie okręgowa komisja arbitrażowa związana jest wykładnią i wytycznymi zawartymi w orzeczeniu Głównej Komisji.

Art. 29. Komisja arbitrażowa zawiadamia właściwe organy nadzorcze, a w odpowiednich przypadkach organy powołane do ścigania przestępstw o dostrzeżonych uchybieniach w wykonaniu narodowych planów gospodarczych.

Art. 30. 1. Od orzeczeń Głównej Komisji Arbitrażowej oraz resortowych komisji arbitrażowych może być założona rewizja nadzwyczajna. Podstawą do rewizji mogą być wyłącznie zarzuty istotnego naruszenia prawa.

2. Do wniesienia nadzwyczajnej rewizji uprawnieni są Generalny Prokurator Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Prezes Głównej Komisji Arbitrażowej oraz właściwi dla stron ministrowie, a w przypadku gdy stronami w sporze są spółdzielnie, również zarządy właściwych dla nich naczelných organizacji spółdzielczych.

3. Rewizję nadzwyczajną składa się do Głównej Komisji Arbitrażowej na piśmie w terminie zawitym trzech miesięcy od dnia doręczenia stronom odpisu orzeczenia.

4. Nadzwyczajną rewizję rozpoznaje Główna Komisja Arbitrażowa w zespole orzekającym, złożonym z 5 członków, pod przewodnictwem Prezesa lub wyznaczonego przez niego wiceprezesa Komisji.

5. Prezes Głównej Komisji Arbitrażowej może wstrzymać wykonanie orzeczenia, na które została wniesiona nadzwyczajna rewizja.

Art. 31. 1. Zapadłe w postępowaniu arbitrażowym orzeczenia kończące sprawę mają moc wyroków sądowych.

2. Ugoda zawarta przez strony w toku postępowania arbitrażowego wymaga dla swej ważności zatwierdzenia przez komisję arbitrażową.

Art. 32. Orzeczenia zapadłe w pierwszej instancji są natychmiast wykonalne. Główna Komisja Arbitrażowa może wstrzymać wykonanie aż do uprawomocnienia się orzeczenia.

Art. 33. 1. Orzeczenia zapadłe w postępowaniu arbitrażowym powinny bezzwłocznie być wykonane bez wdrożenia postępowania egzekucyjnego.

2. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia tryb postępowania egzekucyjnego.

Rozdział 4.

Arbitraż resortowy.

Art. 34. 1. Właściwy minister może w drodze rozporządzenia za zgodą Ministra Finansów ustanowić arbitraż dla sporów określonych w art. 2 między stronami, nad którymi sprawuje nadzór.

2. Rozporządzenie to określi organizację resortowych komisji arbitrażowych, ich właściwość rzeczową i miejscową oraz tryb postępowania przed nimi.

Art. 35. 1. W arbitrażu resortowym uprawnienia Ministra Finansów należą odpowiednio do właściwych ministrów. Wydatki i przychody resortowych komisji arbitrażowych objęte są budżetem właściwych ministerstw.

2. Przepisy rozdziału 3 o postępowaniu arbitrażowym stosuje się odpowiednio do arbitrażu resortowego, chyba że rozporządzenie, wydane na podstawie artykułu poprzedzającego, stanowi inaczej.

Art. 36. Minister Finansów może ustanowić w drodze rozporządzenia po wysłuchaniu opinii Centralnego Związku Spółdzielczego odrębny arbitraż dla rozpoznawania spraw określonych w art. 2 pomiędzy centralami spółdzielni oraz pomiędzy spółdzielniami, jak również pomiędzy centralami spółdzielni z jednej strony a spółdzielniami z drugiej strony.

Art. 37. Celem zapewnienia jednolitości orzecznictwa i zabezpieczenia sprawności organizacyjnej organów arbitrażu resortowego Główna Komisja Arbitrażowa udziela im wiążących wytycznych.

Rozdział 5.

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 38. Rada Ministrów wyda w drodze rozporządzenia szczegółowe przepisy dotyczące organizacji komisji arbitrażowych, postępowania arbitrażowego, opłat w tym postępowaniu oraz praw i obowiązków członków zespołów orzekających komisji arbitrażowych.

Art. 39. 1. Sprawy wszczęte w sądach powszechnych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy rozpoznawane będą aż do ukończenia postępowania według przepisów dotychczasowych.

2. Rozporządzenie Ministra Finansów ustali, które okręgowe komisje arbitrażowe, w jakim terminie i zakresie rozpoczną swoją działalność.

3. Do czasu podjęcia działalności okręgowej komisji arbitrażowej sprawy należące do właściwości tej komisji rozpoznawane będą w jednej instancji przez Główną Komisję Arbitrażową.

Art. 40. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów i wszystkim ministrom.

Art. 41. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem 1 października 1949 r.